

Az országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankétok

A III. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankét befejezte munkáját. A történekről szólni alighanem úgy illő, hogy némi visszapillantást is tegyünk. Honnan indultunk, és mik voltak azok a jelentősebb állomások, melyek Zalaegerszegen egy történetileg is figyelemre méltó, újabb eredményt hozhattak étre.

Társulatunkon belül 1969-ben alakult meg az Általános Iskolai Bizottság. Még ebben az esztendőbe Miskolcon, az augusztusban megrendezett vándorgyűlésen, Pálffy Györgyné szólott először az általános iskolai fizikaoktatás helyzetéről. Előadásában többek között arról tett említést, - vagy inkább felhívta a hallgatók figyelmét – hogy: „... gondolnunk kell a tanterv továbbfejlesztésére...”

A megjelentek soraiban akkor még alig-alig lehetett találni egy-két általános iskolai fizikatanárt. E kollégák, a középiskolákban tanító tanártársaikkal az előadást követő szünetben nem keveset beszéltek afelől, hogy vajon miképpen fog történni a meglevő tanterv korszerűsítése, továbbfejlesztése.

A megdöbbenést Marx György professzor előadása hozta, aki lenyűgözően adta elő, hogy a világ minden táján Kirgíziától Kaliforniáig már folynak azok a kísérletek, melyek meghatározzák a 10 éven aluli gyerekek egységes természettudományos oktatását.

A miskolci vándorgyűlésen mindössze két általános iskolai tanár állította ki munkáját, két középiskolai tanár munkája mellett. E szerény szemléltetőeszköz kiállítását mégis jelentős eredménynek hangoztatta értékelésében, néhai Jánossy Lajos professzor.

A fentiekből eredően valami előrevetette árnyékát.

Ezt fémjelozte elsősorban az, hogy tudósok, középiskolai tanárok, és a már említett egy-két, tenni akaró általános iskolai tanár behatóan beszélgetett arról, hogy a jövőben társulati szinten valami nagyszerűbbet kell cselekedni az általános iskolák természettudományos megsegítéséért.

Az első jelentős segítő tevékenységet – a Társulat Vezetőségének nem kevés odaadó munkájával – a Pécsi Tanárképző Főiskola Fizika Tanszéke eredményezte a természetismereti kísérleteknek 1969-től történt indításával. Majd folytatódott mindez a Szegedi Tanárképző Főiskola Fizika Tanszéke kutatócsoportjának munkájával. Ezek a munkák gerjesztették talán leginkább társulatunk vezetését arra a további cselekvésre, hogy az általános iskolai fizika tanárok részére is rendszeressé tegyék az olyan ankétok országos fórumát, mely az ezredforduló újszerű és a jelenleginél korszerűbb fizikaoktatást eredményezik folyamatosan.

A Nyíregyházán megtartott I. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankétunkon a legkellemesebb eredménynek tudhattuk be, hogy 500 fizikatanár fordult érdeklődéssel a kiadott program megismerése felé. A nemzetközileg ismert professzorainak, az általános iskolai fizikaoktatás jövőjét segítő felejthetetlen előadásai mindenki b mély benyomást keltettek. A szegedi kutatócsoport tagjainak dinamikus újat feltárásai az 500 jelenlévőt feltétlen gondolkodásra készítettek. És a kiállításon már nem négy tanár állította ki dicséretre méltó, konstrukciós munkáját. A szegediek alkotása a újtantervi fizikát illetően ezen ankét koronája mellett, már minden jelenlévő megismerhette az 1978-tól 1982-ig bevezetésre kerülő 6-10 éves korúak irányított „felfedező” munkájához szükséges, teljességgel tervezett, tanulói eszköztárat is.

És mindezek csak úgy születhettek meg, hogy az évek múltával Társulatunk mérhetetlen sokat tett az ezeket alkotásukban létrehozó pedagógusokért, fizikatanárokért.

Pécs. A szegedi kutatócsoport robbanékony lendülete továbbra is az ankét éltető erejeként jelentkezett. Már 700 általános iskolai tanár „vitakozott”: van-e gravitációs mező, vagy nincs? Mit taníthatunk a fizikában? Nem teljes felkészültségi tisztánlátással, taníthatunk-e egy magasabb szinten úgy, hogy abból valóban ne legyen „kultúrbotrány”.

Tény, hogy minden csak, és csak azért folyt, hogy a tanítandó fizika mindenkor a tiszta fizika legyen. Sok-sok érdeme mellett a II. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankéntnek alighanem ez az egy évig tartó, - talán részben még ma is folyó – éles, vagy kevésbé éles vita adta meg a figyelemre méltó értékét. Hiszen a főiskolai tanulmányok óta, aligha kényszerültek bármikor is arra a fizikát tanító kollégák, hogy úgy felfrissítsék részben – vagy nagyon is – feledésbe ment ismereteiket a gravitációs erők és terek tudnivalóiról, mint ezt követően. És ezért csak messzemenő köszönet jár a valamennyiünket figyelmeztető tudósaink felé.

Zalaegerszeg. A kedves kis városka országos perifériális helyzetéből adódó, megközelítő nehézségek azt sejtették a szervezőkkel, hogy esetleg majd visszaesik az érdeklődők száma. Nem így történt. Ismét több, mint félezer fizikatanár jelent meg a III. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankéntünkön. Felsorolásszerűen közhelyekkel méltatni az egyes előadásokat alighanem helytelen lenne. Helyhiány miatt a sokat segítő előadásokat dicsérni kellően e rövid cikkben nem lehet. Viszont feltétlen meg kell említeni néhány olyan mozzanatot, melyre nem kevésbé kell a további évekre szólni odafigyelniük.

Már a nyíregyházi tanácskozás élesen mutatta meg azt, hogy a fizika-tantárgyi integritás, a jövőt nem kevésbé megnehezítő tényezője lesz valamennyi gyakorló pedagógusnak. Nyíregyházán Szücs László előadásában többek között elmondotta, hogy: „... próbáljuk megoldani a koordinációt a természettudományos tantárgyak között. E területen a kémia számára a fizika adhat a legtöbbet... „ A zalaegerszegi ankénten Sárík Tibor előadásában minden résztvevő fizikatanárnak meg kellett éreznie, hogy beindult újtantervi fizikaoktatásunkba a jelenleginél is egy mélyebb tudományismereti kapcsolatnak kell kialakulnia a kémiát és a fizikát illetően.

Nem véletlen volt az, - már az első elhangzott előadás után – hogy a pár perces szünetben itt is, ott is csoportokba verődtek a résztvevő tanárok. E csoportok a jövő kívánságaiként emlegették, hogy a szervezők a következő ankéntre arra is gondoljanak, miszerint hangozzanak el olyan tudományos előadások is, melyek élesen rámutatnak a társtudományok és a fizika szükségszerű kapcsolatára. Beszélgetés folyt általában arról, hogy fizikaoktatásunknak sok-sokrétűen és villanásszerűen mikre kellene rávilágítania, hogy a tudományos technikai forradalomnak megfelelően az élet realitására tanítsuk tanítványainkat.

Litz József, Halász Tibor, Miskolczi Józsefné, Kövesdi Pál, Vincze Pálné és Paár Pálné előadásai a közvetlen jövő tennivalóival kapcsolatos mély, felkészülési gondolatokat nyújtottak a hallgatóságának. Zátonyi Sándor tapasztalatai leszűrése a pár hónapos összegzésből eredően, olyan utat jelöltek meg, melyben feltétlen azok is helyre kerülnek a tökéletesebb munka érdekében, melyeket egy ideálisabb fokon el kell érniük valamennyiünknek.

A FÓRUM, melynek vezetése aligha kerülhetett volna jobb kezekbe Sas Elemér tevékenységében, helyenként azt mutatta a felszólalók részéről, hogy bőven van még mit tenni a tökéletesebb fizikaoktatásért. Az elmúlt három esztendő ankéntjainak FÓRUM-ai közül ez, már itt-ott olyan értékeket is felvetett, melytől bizonyította, hogy számos azoknak a fizikatanároknak a száma, akik semmiképpen nem óhajtának megállni tudományismereteikben az általános iskolai tanári szinten, hanem ettől lényegesen tovább akarnak lépni.

Marx György professzor előadását mindenki nagy érdeklődéssel várta. Előadásának már a címe is olyan volt (A természettudományos nevelés jövője (Nemzetközi és hazai trendek)), melyről már a megelőző napokban a szállásokon az éjszakai órákban nyúlóan folyt a kérdegetés, találgatás: mikről történik majd említés. Az előadó-teremben érezni lehetett a teljes idegmegfeszítéssel történő figyelmet. A III. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Anként minden eddigittől értékesebbet adott a sokszáz fizikatanárnak, melyhez nem kis mértékben járult a professzor előadása.

A felejthetetlen és roppant értékes, nagyon gazdag, sok újat adó kiállítás, a szinte csodálatos vendégfogadás, és megannyi Ankét hangulatot tükröző tényező, Társulatunk történetének feltétlen jelentős állomását adta.

A III. Országos Általános Iskolai Fizikatanári Ankéton még egy jövőbe mutató esemény történt. Társulatunk Alapszabályzatában lefektetettnek megfelelően hivatalosan megalakult az Oktatási Szakcsoport Általános Iskolai Vezetősége. Valamennyi vezetőségi tag mély meghatódással fogadta el megbízatását. Már az első rövid megbeszélésen tükröződött a feladatok a feladatok sokasága. A tény egy: segíteni az ország modernebb, korszerűbb fizikaoktatását és tudományában a jelenleginél sokkal gazdagabbá kell tenni az ismeretszerzést és az átadás lehetőségét.

Mit jelent mindez?

Kerüljön sor arra, hogy tiszteletteljes felkérésünkre még több tudós látogasson el a jövő Ankétjainkra, és tudományos előadásokkal a tiszta, és megdönthetetlen tudományból gazdagítsák ismereteinket. Például, szívesen venné sokszáz általános iskolai fizikatanár olyan előadások sorozatát, mely a közelmúltban volt Budapesten az Einstein születésének 100. éves évfordulójára rendezett ünnepségen.

A ma nagyon sok lelkes fizikatanára már mély érdeklődéssel várná annak következetes ismertetését is, hogy a fizika tudományos művelői a kutató intézetekben mikkel foglalkoznak? Mi történik a KFKI-ben? az Atommagkutató Intézetekben Debrecenben, vagy Budapesten?

Energiáról tanítunk gyermekeinknek. De vajon mi keveset tudunk a Pakson épülő atomerőműről, annak jövőbeli rendeltetéséről. És mindössze egy előadást hallottunk a három év alatt az energia-problémákról – Csikai Gyula professzortól – Nyíregyházán.

Az új szakcsoport vezetőségének megfelelően sok munkát fog adni az, hogy a helyi FÓRUM-ok nagyobb életrevalóságát szorgalmazta. Nem kevés teendőt ad majd az is, hogy ezeken belül a tapasztalatok átadására minél szélesebb formában kerüljön sor a jövőben. Feladatunk lesz az is, hogy országos vezetőszerveink elé tárjuk folyamatosan azokat az értékeléseket, melyek elsősorban Zalaegerszegen mutatkoztak meg a tökéletesebb módszertan kiművelhetősége területén.

Csak köszönten tudjuk Társulatunk Vezetőségének azt a segítőszándékát, mellyel biztosítani kívánja az általános iskolai tanárok részére is, hogy megfelelően publikációk a FIZIKAI SZEMLE-ben gyakrabban megjelenhessenek.

A teendő sok és nemes. A Társulat ez első új Szakcsoport vezetősége köszönettel fordul mindenk előtt azon vezető tudósaink felé, akik nem kevés évek odaadó, segítő munkájával a magyar oktatásügy tökéletesítéséért ezt cselekedték.

Az új vezetőség még nem teljesen kovácsolódott össze, de azt már valamennyi vezetőségi megbízott látja és érzi, hogy annak szellemében kell tennünk, vagy cselekedeteinkben valami olyasminek kell célba jutni, melyet Max Planck tudományos önéletrajzában ír le tudósi költőiességgel, Sommerfelddel történt tudományos levélváltásáról, annak egy ponton történt befejezéséről:

„Amit én szedtem, amit te szedtél
Azt kössük össze,
És amit egyik a másiknak küld,
Fonjuk belőle a legszebb koszorút.”